

Gæða- og umhverfiskerfið Vakinn
Kynningarfundir 2.-14. mars 2012

Umhverfispátturinn

Stefán Gíslason og Hrafnhildur Tryggvadóttir
UMÍS ehf. Environice, Borgarnesi
www.umis.is,
stefan@umis.is, hrafnhildur@umis.is

Innihald

1. Inngangur
2. Tengsl umhverfiskerfisins við gæðakerfið
3. Ferlið
4. Gátlistinn
5. Viðmiðin
6. Flokkun eða vottun
7. Vöktunarblöð

Inngangur

- Forsaga (sbr. undangengna kynningu)
- Aðkoma UMÍS ehf. Environice
  - **Aðstoð við þýðingu, staðfærslu og mótun umhv.kerfisins**
  - **Kynning**
  - **Aðstoð við áframhaldandi þróun**
- Hvað er UMÍS ehf. Environice?
  - **Umhverfisráðgjafarfyrtæki í Borgarnesi**
  - **3 starfsmenn**
  - **Áralöng þekking og reynsla af umhverfismálum ferðaþjón.**
  - **Sérþekking á vottunarkerfum í ferðaþjónustu og víðar**

Tengsl við gæðakerfið

- Umhverfiskerfi Vakans er aðeins ætlað fyrirtækjum sem taka þátt í gæðakerfinu (= viðbót en ekki sjálfstætt kerfi)
- Sérstök umsókn
- Kostar ekkert aukalega
- Sameiginleg úttekt

Ferlið

1. Fyrirtækið er þátttakandi í Vakanum, hefur samþykkt *Síðareglur Vakans* og fylgir þeim
2. Ákvörðun um þátttöku í umhverfiskerfinu
3. Útfylling gátlista
4. Útfylling viðmiðablaðs
5. Umsókn til Ferðamálastofu
  - **Viðmiðablað og gátlisti fylgja með**
6. Úttekt (hluti af gæðaúttekt Vakans)
7. Ákvörðun um flokkun (brons, silfur eða gull)
8. Árleg úttekt eftir það
9. Viðmið endurskoðuð eftir 2013

Gátlistinn

GÁTLISTI

Á leið til ábyrgrar og sjálfbærrar ferðapjónustu

15. desember 2011

Nafn fyrirtækis: _____

Útfyllt af: _____

Dags.: _____

Gátlistinn

- Eyðublað sem fyrirtækið fyllir út
- Tilgangur: Greina hvar fyrirtækið er stadd á leið sinni í átt að sjálfbærri ferðapjónustu
- 8 flokkar (svið)
  1. **Stefnumótun og starfshættir**
  2. **Innkaup og auðlindir**
  3. **Orka**
  4. **Úrgangur**
  5. **Náttúruvernd**
  6. **Samfélag**
  7. **Birgjar og markaður**
  8. **Upplýsingar til viðskiptavina**

Gátlistinn (dæmi)

3. Orka	Ekki komið á dagskrá	Þarfnast athugunar	Búið og gert!	Á ekki við hér	Hvað þarf að laga?
3.1 Viðhalda kæli- og hitakerfum vel og reglulega	☐	☐	☐	☐	E.t.v. hugmynd að verkefni
3.2 Viðhalda loftræstikerfum vel og reglulega og nota þau í hófi	☐	☐	☐	☐	
3.3 Mæla og skrá orkunotkun reglulega miðað við flatarmál, rúmmál, nýtingarhlutfall eða fjölda gesta	☐	☐	☐	☐	
3.4 Gera áætlun um minnkandi orkunotkun með hliðsjón af mælingum	☐	☐	☐	☐	Þýðir að verkefni sé komið í gang.
3.5 Nota orkusparandi lýsingu	☐	☐	☐	☐	Þýðir að fyrirtækið telji þörf á að skoða málið.
3.6 Kaupa orkunýtin tæki og búnað (skoða orkumerkingar)	☐	☐	☐	☐	
3.7 Slökkva á ljósum, tækjum og búnaði sem ekki er í notkun	☐	☐	☒	☐	Gefur stig í flokkuninni. (Þarf a.m.k. 6 aðgerðir samtals til að fá brons, þar af a.m.k. 1 v/úrgang, 1 v/orku og 1 v/innkaup).
3.8 Þjálfa bílstjóra í vistakstri	☐	☐	☐	☐	
3.9 Viðhalda ökutækjum reglulega	☐	☐	☐	☐	
3.10 Fylgjast með þróun á nýju eldsneyti og nýta sér það eftir föngum	☐	☐	☐	☐	
3.11 Stuðla og hvetja til vistvæns ferðamáta starfsmanna	☐	☐	☐	☐	
3.12 Stuðla að vistvænum flutningum á vöru, samnýtingu ferða o.s.frv.	☐	☐	☐	☐	
Annað – skrá hér:	☐	☐	☐	☐	

Gátlistinn

Aðgerðaáætlun

Aðgerð	Áætlun verklok, dags.	Verki lokið, dags.	Staðreynt af úttektaraðila

Aftast í gátlistanum er eyðublað fyrir aðgerðaáætlun. Þetta blað er hægt að nota sem grunn að áætlunum um næstu aðgerðir (þær brýnustu og þær sem einfaldast er að ráðast í)

Viðmiðin

UMHVERFISVIÐMIÐ

Fyrir allar tegundir ferðþjónustu

1. útgáfa
Gildir til 31. desember 2013

Fyrirtæki: _____

Viðmælandi: _____

Matsaðili: _____

Dags.: _____

Viðmiðin (lágmark)

- Fyrirtækið fyllir út viðmiðablaðið þegar gátlistinn er tilbúinn

LÁGMARKSKRÖFUR		Já	Nei
300-1	Gátlistinn „Á leið til ábyrgrar og sjálfbærrar ferðapjónustu“ er fylltur út.	☒	☐
300-2	Boðið er upp á aðstöðu fyrir gesti og starfsfólk til að flokka og skila af sér flokkuðum úrgangi.	☒	☐
300-3	Öll leyfi fyrir viðkomandi starfssemi eru í gildi samkvæmt lögum og reglum og hafa verið uppfyllt.	☒	☐
300-4	Landnotkun er í samræmi við skipulag viðkomandi sveitarfélags (aðalskipulag/deiliskipulag) og verndar- og/eða stjórnunaráætlun þegar það á við.	☒	☐
300-5	Allar staðhæfingar fyrirtækisins um eigið ágæti á umhverfissviðinu eiga við rök að styðjast, þar með taldar upplýsingar sem fram koma á vefsíðu fyrirtækisins, í bæklingum og auglýsingum.	☒	☐
300-6	Ef fyrirtækið á einhver óuppgerð mál þ.e. kvartanir, kærumál eða dómsmál er varðar umhverfi eða samfélag þá eru þau mál í réttum farvegi.	☒	☐

- ✔ Þessum spurningum þarf öllum að vera hægt að svara játandi til að eiga möguleika á bronsinu (= Lágmarkskröfur)!

Viðmiðin (fyrir brons)

GOTT		Já	Nei
300-7	Gerð hefur verið aðgerðaáætlun um sjálfbæra ferðþjónustu á grunni gátlista sjálfbærrar ferðþjónustu, gjarnan með hliðsjón af leiðbeiningum sem fylgja gátlistanum. Áætlunin er endurskoðuð reglulega og starfsfólki haldið upplýstu um hana þ.m.t. í þjálfun nýliða.	☒	☐
300-8	Gripid hefur verið til a.m.k. 6 aðgerða þar af a.m.k. einnar aðgerðar (sjá gátlista) á hverju sviði til að: i. Minnka úrgang. ii. Spara orku (t.d. eldsneyti, rafmagn og heitt vatn). iii. Stuðla að vistvænni innkaupum.	☒	☐
300-9	Yfirlýsing fyrirtækisins með áherslu á sjálfbæra ferðþjónustu (sjá gátlista) er til sýnis opinberlega þannig að gestir og aðrir geti komið ábendingum og athugasemdum á framfæri.	☒	☐

BRONS	Til að fá brons í VAKANUM þarf að hafa verið merkt JÁ við öll atriðin í dálknum „GOTT“.
-------	---

Viðmiðin (fyrir silfur)

BETRA		Já	Nei
300-10	Reglulegar mælingar sem gerðar hafa verið í 6-12 mán. sýna árangur á a.m.k. einum þætti sem getið er um í aðgerðaáætlun fyrirtækisins (sjá 300-7) t.d: i. Minnkun úrgangs. ii. Sparnað á rafmagni. iii. Sparnað á heitu vatni. iv. Sparnaði á eldsneyti.	☒	☐
300-11	Gripið hefur verið til a.m.k. 9 aðgerða þar af a.m.k. einnar aðgerðar (sjá gátlista) á hverju sviði til að: i. Minnka úrgang. ii. Spara orku (t.d. eldsneyti, rafmagn og heitt vatn). iii. Stuðla að vistvænni innkaupum.	☒	☐
300-12	Fyrir liggja upplýsingar um framlög fyrirtækisins til a.m.k. eins verkefnis á sviði náttúruverndar eða samfélagsmála.	☒	☐
300-13	Starfsfólk fylgir aðgerðaáætlun fyrirtækisins um sjálfbæra ferðaþjónustu og getur útskýrt hana.	☒	☐

SILFUR	Til að fá silfur í VAKANUM þarf að hafa verið merkt JÁ við öll atriðin í dálkum „GOTT“ og „BETRA“.
--------	--

Viðmiðin (fyrir gull)

BEST		Já	Nei
300-14	Reglulegar mælingar sem gerðar hafa verið í 6-12 mán. sýna árangur á a.m.k. tveimur þáttum sem getið er um í aðgerðaáætlun fyrirtækisins (sjá 300-7) t.d.: i. Minnkun úrgangs. ii. Sparnað á rafmagni. iii. Sparnað á heitu vatni. iv. Sparnaði á eldsneyti.	☒	☐
300-15	Gripið hafi verið til a.m.k. 25 aðgerða þar af a.m.k. fimm aðgerðar (sjá gátlista) á hverju sviði til að: i. Minnka úrgang. ii. Spara orku (t.d. eldsneyti, rafmagn og heitt vatn). iii. Stuðla að vistvænni innkaupum.	☒	☐
300-16	Fyrir liggja upplýsingar um framlög fyrirtækisins til a.m.k.: i. Eins verkefni á sviði náttúruverndar. ii. Eins verkefni á sviði samfélagsmála.	☒	☐
300-17	Einstaklingur eða hópur innan fyrirtækisins bera formlega ábyrgð á framkvæmd aðgerðaáætlunarinnar og mögulegum úrbótum.	☒	☐
300-18	Fyrirtækið kaupir siðgæðisvottaðar vörur eins og kostur er, t.d. Fairtrade.	☒	☐

GULL	Til að fá gull í VAKANUM þarf að hafa verið merkt JÁ við öll atriðin í dálkum „GOTT“, „BETRA“ og „BEST“. Ef fyrirtæki er með vottun frá ISO, Svaninum, Earth Check eða öðrum viðurkenndum og sambærilegum aðilum þá er gullið tryggt að því tilskyldu að fyrirtækið uppfylli ákvæði 300-9, 300-13, 300-16 og 300-17 í VAKANUM.
------	--

Vottun = GULL

- VAKINN er:
  - umhverfisflokkunarkerfi,
  - ekki í samkeppni við vottunarkerfin, heldur fyrst og fremst
  - viðbót og
  - skref í átt að vottun
- Fyrirtæki með ISO 14001, Svaninn, Evrópska umhverfismerkið (Blómið), Earth Check eða aðra sambærilega viðurkennda vottun fær sjálfkrafa gullmerki VAKANS að uppfylltum tilteknum lágmarksskilyrðum til viðbótar!
- Fyrirtæki sem fengið hefur gullmerki VAKANS ætti ekki að þurfa að bæta miklu við til að ná vottun
- Mikilvægt að greina þarna á milli

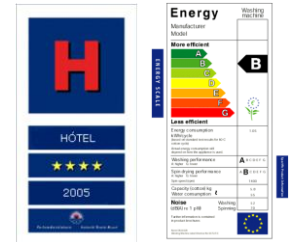
Flokkun eða vottun

➤ Tvær mismunandi leiðir

➤ Umhverfisflokkun

- Frjáls þátttaka (nema annað sé ákveðið)
- Allir geta verið með (100% markaðarins)
- 1, 2, 3, 4, 5 .... stjörnur/lauf/rósir .....
- Sbr. stjörnukerfi hótela, orkumerkingar raftækja o.s.frv.
- Efsti flokkur hugsanlega hliðstæða vottunar (sbr. Vakann)!

➤ Umhverfisvottun

- Frjáls þátttaka!
- Aðeins fyrir þá bestu (10-50% markaðarins)
- Annað hvort eða
- Sbr. Svaninn, Umhverfismerki ESB, EarthCheck o.s.frv.

➤ Mikilvægt að greina þarna á milli

Vottun = GULL

- Sem fyrr segir:
  - Ef fyrirtæki er með vottun frá ISO (14001), Svaninum, Earth Check eða öðrum viðurkenndum og sambærilegum aðilum þá er gullið tryggt að því tilskyldu að fyrirtækið uppfylli ákvæði 300-9, 300-13, 300-16 og 300-17 í VAKANUM.
    - **300-9:** Yfirlýsing fyrirtækisins með áherslu á sjálfbæra ferðapjónustu (sjá gátlista) sé til sýnis opinberlega þannig að gestir og aðrir geti komið á bændingum og athugasemdum á framfæri.
    - **300-13:** Starfsfólk fylgir aðgerðaáætlun fyrirtækisins um sjálfbæra ferðapjónustu og getur útskýrt hana.
    - **300-16:** Fyrir liggja upplýsingar um framlög fyrirtækisins til a.m.k.:
      - i. Eins verkefnis á sviði náttúruverndar.
      - ii. Eins verkefnis á sviði samfélagsmála.
    - **300-17:** Einstaklingur eða hópur innan fyrirtækisins bera formlega ábyrgð á framkvæmd aðgerðaáætlunarinnar og mögulegum úrbótum

Vöktunarblöð

- Umhverfiskerfi Vakans fylgja vöktunarblöð (Excel-skjöl) til að auðvelda mælingar
- Fjögur blöð tiltæk
  - **Notkun á heitu vatni**
  - **Rafmagnsnotkun**
  - **Sorpmagn (úrgangur til urðunar eða brennslu)**
  - **Eldsneytisnotkun ökutækja**

Dæmi um vöktunarblað

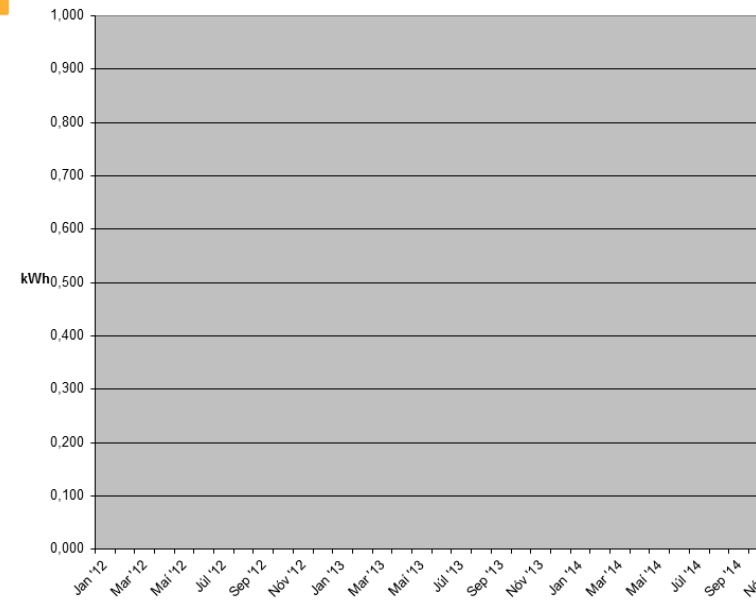
Vöktun fyrir notendur: **RAFMAGN**

Til að sjá skýringar, færðu bendilinn yfir reitinn með rauða horninu.

	Gestir / Gistinætur	Rafmagns notkun í (kWh)	kWh hvern gest / gistinótt	Skýringar og aths.
2012	Janúar			
	Febrúar			
	Mars			
	Apríl			
	Mái			
	Júní			
	Júlí			
	Ágúst			
	September			
	Október			
	Nóvember			
	Desember			
2013	Janúar			
	Febrúar			
	Mars			
	Apríl			
	Mái			
	Júní			
	Júlí			
	Ágúst			
	September			
	Október			
	Nóvember			
	Desember			
2014	Janúar			
	Febrúar			
	Mars			
	Apríl			
	Mái			
	Júní			

Rafmagnsnotkun fyrir hvern gest eða gistinótt

Heildar rafmagnsnotkun

Gæða- og umhverfiskerfið Vakinn
Kynningarfundir 2.-14. mars 2012

Gangi ykkur vel!

Stefán Gíslason, stefan@umis.is

Hrafnhildur Tryggvadóttir, hrafnhildur@umis.is

UMÍS ehf. Environice, Borgarnesi
www.umis.is

